

KERKNIEUWS

Weekblad onder hoofdredactie van W. C. F. Scheps
Redacteur N. Scheps te Aalten

Adres van redactie en administratie: Ellekomstraat 16, 's-Gravenhage.
Telef. 336342 — Giro 48560
Abonnementsprijs f 2.50 per kwartaal franco per post bij vooruitbetaling. Voor het buitenland f 3,— p. kwartaal.
Advertentieprijs 10 mm. f 2,10, elke mm meer 20 cent. Bij contract korting.

en Twee Theologische promoties te Utrecht

Ds. J. Koper: „Enkele aspecten van het vraagstuk der missionaire Bijbelvertaling, in het bijzonder in Indonesië” — Ds. J. L. Ch. Abineno: „Liturgische vormen en patronen in de Evangelische kerk op Timor”.

Donderdag 28 juni jl. vonden aan de Rijksuniversiteit te Utrecht twee theologische promoties plaats die uiteraard de belangstelling hadden van onze zendingswerkers en van allen die tot het zendingswerk in betrekking staan. Beide promoties vonden plaats onder leiding van prof. dr. J. C. Hoekendijk. Eerst promoveerde ds. J. Koper, woonachtig te Holwierde (Gron.) tot doctor in de theologie op een dissertatie getiteld: „Enkele aspecten van het vraagstuk der missionaire bijbelvertaling, in het bijzonder in Indonesië”. Paranymfen bij deze promotie waren da. A. E. Ruys, voorganger der Herv. gemeente te Berlijn en ds. E. Tulung, predikant van de Minahassakerk, momenteel verblijvend te Oegstgeest.

Een uur later promoveerde ds. J. L. Ch. Abineno, predikant bij de Evangelische kerk op Timor op een proefschrift getiteld: „Liturgische vormen en patronen in de Evangelische kerk op Timor”. Bij deze promotie fungeerden als paranymfen ds. Chr. Mataheru en R. M. Olrip Hartajo.

Promotie Ds. J. Koper

De promovendus

Ds. Jacob Koper werd 6 april 1917 te Zandvoort geboren. Hij bezocht de gymnasiale afdeling van het Chr. lyceum te Haarlem en studeerde aan de R.U. te Utrecht theologie waarna hij aan de zendingshogeschool te Oegstgeest de zendingsopleiding volgde. In dec. 1943 aanvaardde ds. Koper het predikambt bij de Herv. gemeente van Batenburg sprekende over Marcus 4 : 21-23, na bevestigd te zijn door wijlen ds. D. Tromp van Amsterdam aan wiens nagedachtenis het proefschrift ook is opgedragen. In 1945 trad ds. Koper in dienst van de Sangirese kerk in Indonesië. Van de hand van ds. Koper verschenen bijdragen op zendingsgebied in het Zendingsblad voor de provincie Groningen (voorheen „Ons Possoblad”) en in het zendingstijdschrift „De Heirbaan”. Zodra zijn visum zal zijn afgekomen vertrekt ds. Koper weer naar Indonesië om werkzaam te zijn te Tomohon in de Minahassa.

Het proefschrift

Het proefschrift van ds. Koper, opgedragen aan de nagedachtenis van Ds. D. Tromp, dat bij J. N. Voorhoeve te 's-Gravenhage van de pers kwam en

later in de handel zal verschijnen voor f 12.50, beslaat 185 pagina's druks en is in een vijftal hoofdstukken verdeeld. De schrijver heeft in zijn dissertatie een onderzoek ingesteld naar de principes, waardoor men zich in de periode vanaf 1800 heeft laten leiden bij de vertaling van de Bijbel op de zendingsvelden. Uit het kritisch overzicht van motieven en methoden wordt geconcludeerd, dat de zending zich in haar vertaalarbeid voor een belangrijk deel heeft laten beïnvloeden door allerlei niet-theologische factoren. Achtereenvolgens worden de theorieën betreffende het gebruik van de moedertaal, van de volkstaal en van de lingua franca getoetst. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de plaats van het Maleis-Indonesisch in het vroegere en huidige Indonesië. In de beschrijving van de Vertaalmethode wordt „de vertaling van de Godsnaam” als test-case behandeld.

In een slothoofdstuk „De Bijbel en de Taal” wordt overwogen of de Schrift voor het vertaalwerk ook richtlijnen geeft. Na een samenvatting in het Engels en in het Indonesisch volgt een bijlage, waarin de bijbelvertalingen voor Indonesië en Nieuw-Guinea, die vanaf 1627 tot 1956 in ruim 50 talen of dialecten zijn vervaardigd, staan opgesomd.

De stellingen

Ds. Koper heeft aan zijn proefschrift twintig stellingen toegevoegd, waarvan we er hier tien laten volgen:

1. Het vertalen van de Bijbel is een vorm van exegetiseren.

5. De samenhang tussen de arbeid der

Evenals vorige jaren verschijnt ons blad gedurende de zomermaanden in vakantie-gewaad.

Zending in Indonesië en die der Bijbelgenootschappen worde aan een kritisch onderzoek onderworpen.

6. De bedoeling die Luther in Duitsland en de Statenvertalers in Nederland hadden met de vertaling van de Bijbel, resp. in het Duits en het Nederlands, nl. het leveren van een verstaanbare vertaling, mag niet worden verward met de betekenis die beide vertalingen voor resp. het Duits en het Nederlands hebben gehad.

13. Het gevaar van rasdiscriminatie bij een beweging als het zgn. „anti-kolonialisme” worde niet onderschat.

14. De hulp aan zgn. onderontwikkelde gebieden — in welke vorm dan ook — heeft wezenlijk zeer weinig te betekenen, wanneer gevers en ontvangers zich daarbij niet kunnen bevrijden van politieke neven-oogmerken.

16. De Schriftlezing in de Eredienst is verkondiging, niet een inleiding op de preek.

17. Het gebruik van gramfoonplaten of bandrecorder voor de „weergave” van gesproken of gezongen gebeden, is onjuist.

18. Bij de lectuurvoorziening voor de kerken van Indonesië make men onderscheid tussen het verschaffen van theologische literatuur (oorspronkelijk en vertaald) en christelijke of stichtelijke lectuur.

19. Veel van het vroegere zendingsonderwijs van de „Hervormde Zending” in Indonesië heeft in de praktijk meer een

Fa GEBR. KOOIJMAN EN CO

Commissionnaires in effecten

Molenstraat 15-17 - 's-Gravenhage
Telef. 116176*



Aan- en verkoop effecten
Assurantiën.

Speciale afdeling voor het verhandelen van obligaties van kerken, scholen, ziekenhuizen en weldadigheidsinstellingen.

intellectualistisch dan een catechetisch karakter gehad.

20. Voor een goede bestudering van de geschiedenis der moderne zending, is het wenselijk, dat een bibliografisch woordenboek wordt samengesteld op de vele zendingswetenschappelijke tijdschriften, die sinds ongeveer het jaar 1800 het licht hebben gezien.

De promotie

De oppositie werd geopend door dr. E. Jansen Schoonhoven, rector van de Zendingshogeschool te Oegstgeest die de dissertatie van ds. Koper er een voorbeeld van noemde hoe in de hedendaagse zendingswetenschap de vraagstukken weer radicaal worden aangepakt. Spr. wilde oppositie voeren in verband met het begrip accommodatie, zoals dat op pag. 97 nader wordt omschreven. Het gaat in de bijbel om een boodschap, een kerugma, niet om christelijke waarheden. Met verbazing las spr. op pag. 97: „Een veertig jaar na G. Warneck is er bij Kraemer nog niet veel veranderd". De promovendus deelt de bezwaren van Bavinck tegen accommodatie. Ook wil hij geen possessio. Maar wat wil hij dan eigenlijk zelf? Als de promovendus betoogt, dat de speelruimte niet zo erg groot is (pag. 98) dan zou spr. willen betogen, dat zij juist angstwekkend groot is.

Ds. Koper antwoordde dat men z.i. voorzichtig moet zijn bij de beoordeling van wat hij noemt de ongrijpbaarheid van Kraemer. Kraemer is een veelzijdig man: taalgeleerde, godsdiensthistoricus, theoloog. De voorbeelden die dr. Jansen Schoonhoven noemde zijn ontleend aan Kraemer's boek: „The Christian Message in a Non-Christian World". Het gaat hier nadrukkelijk over de terminologie. Het was spr. bij het citeren van Kraemer te doen om Kraemer in verband met de bijbelvertaling. Als Kraemer zoveel heeft veranderd bij de vertaling waarom dan niet in de terminologie die, meent spr., na 1940 bij Kraemer en Warneck niet veel is veranderd. Als dr. Jansen Schoonhoven de vraag stelt: wat dan wel? dan wil spr. er op wijzen, dat de terminologie er niet zo heel veel toe doet. Als we maar het Evangelie prediken. Hoe dat moet weet spr. niet.

Dr. L. Onvlee, oud-taalgeleerde van het Ned. Bijbelgenootschap te Amsterdam, wees er op dat het boek van ds. Koper tot nadenken stemt maar ook tot verzet wekt. Spr. heeft de indruk, dat

deze dissertatie deels uit verzet geschreven is. Daarom zijn er enkele zware accenten in gelegd. Spr. stond nader stil bij een uitlating op pag. 106 waar het gaat over de vertaling van Adriani. Spr. wees er op dat we moeten denken uit de taal van de bijbel. Wij vertalen, aldus spr., niet uit liefhebberij maar omdat God ons deze roeping geeft. God spreekt steeds tot de mensen in een taal, die zij verstaan. Zo komt tot elk volk in een verstaanbare taal: Zie hier is uw God. Elke taal draagt steeds weer mogelijkheden in zich. Ze wordt vernieuwd en gevuld. In elke taal waarin de Bijbel vertaald wordt komt zij doelbewust tot ons. Bijbelvertaling is geen zaak van geleerden, of van wie ook. Adriani heeft zich nimmer geïsoleerd gevoeld.

Ds. Koper, replicerend, accentueerde dat van het Hebreeuws en het Grieks geldt wat van geen andere taal kan gezegd worden, want daarin hebben de profeten en de apostelen gesproken. Hiervan merkt men bij Adriani zo weinig. Bij de bijbelvertaling is naar spr. mening de opvatting van Adriani niet juist.

Prof. dr. J. C. Hoekendijk wilde allereerst zijn grote waardering uitspreken voor dit proefschrift. Haar verdienste is de kritische ordening van het materiaal. De interpretatie komt spr. hier en daar wat hyper-kritisch voor. Deze dissertatie is een strijdschrift. Spr. heeft de indruk, dat de eigen positie van de promovendus zeer sterk is bepaald door diens ervaringen als zendingspredikant. Heeft de schrijver zich bij het schrijven van deze studie niet teveel verward in een achterhoedegevecht? Hij laat wel citaten, maar niet voldoende de mensen spreken. Is de promovendus wel geheel ontkomen aan het gevaar, dat hij zelf op pag. 162 heeft gesignaleerd als hij het heeft over dreigende geschiedvervalsing? De losse artikelen die de schrijver in zijn boek noemt, krijgen dezelfde waarde als bijv. een boek van Warneck. Moet het gebruik van het materiaal niet wat genuanceerd worden? Spr. wil de zendingen beschermen tegen de opvatting dat al wat zij schrijven, zendingswetenschap zou moeten zijn.

De promovendus wees er in zijn antwoord op, dat hij de titel strijdschrift een ere naam vindt waarvoor hij zijn promotor dankbaar is. Het boek is inderdaad uit strijd geboren. De recente geschiedenis van de zending na 1945 is metterdaad ook strijd naar spr. met een voorbeeld illustreerde. Het is best mogelijk dat hier een achterhoedegevecht is geleverd, maar dat kan de promotor beter beoordelen dan spr., want hij is verder met de materie gekomen. Als men zegt dat geen bouwstenen met het gebouw verwisseld moeten worden dan vraagt spr.: waar ligt het criterium? Ook Kraemer's boven geciteerd boek is naar spr. mening een gelegenheidschrift. Wat blijft er dan nog over? Het werd immers speciaal geschreven voor

KNOFLOX

zonder reuk.

150 natuurgroene dragee's f 1,80

de conferentie van 1938.

Prof. dr. W. C. v. Unnik maakte allereerst de opmerking, dat de promovendus nog al wat kritiek verwacht maar dat hij die ook zelf uitlokt. Spr. wilde enkele opmerkingen maken over wat gezegd wordt op pag. 32-34 van het proefschrift. Hier worden toch wel enkele ongelijksoortige dingen met elkander vergeleken, naar de hoogleraar met enkele voorbeelden verduidelijkt. Door het gehele boek heen gevoelt spr. een zekere tegenstelling tussen theologie en filologie (pag. 116). Als we de Bijbel willen verstaan, moeten we hard studeren in de filologie. Söderblom heeft eens gezegd, dat de theoloog moet ingaan door de naald van de filologie. De promovendus heeft het geregeld in zijn studie over het begrip verstaanbaarheid maar spr. zou gaarne willen vernemen wat hij daarmee eigenlijk bedoelt.

Ds. Koper merkte in zijn beantwoording op dat hij dit begrip bedoelt in bijbelse zin: horen en verstaan. Dit is de achtergrond.

Nadat de senaat zich voor beraad had teruggetrokken, deelde de rector-magnificus, prof. dr. Chr. P. Raven, mede, dat besloten was aan ds. Koper de graad van doctor in de godgeleerdheid te verlenen, waarom hij prof. Hoekendijk verzocht de promotie te willen verrichten. In zijn toespraak die de hoogleraar daaraan verbond merkte hij op de indruk te hebben dat men een beetje door elkaars ambtskleed heen ziet. Spr. mag zich daarom van een deftige toespraak ontslagen achten. Spr. mocht met de promovendus rondom diens dissertatie een jaar samenwerken en beide partijen hebben het daarbij elkander niet gemakkelijk gemaakt. Nu het werkstuk klaar is, moge ook het wachten een einde hebben. Met belangstelling ziet spr. uit naar de verdere publikaties van dr. Koper, die hij straks naar Indonesië opnieuw een voor spoedige reis wenst.

Prof. Raven sloot zich namens de senaat bij de woorden van gelukwens aan en sloot de plechtigheid.

Promotie

Ds. J. L. Ch. Abineno

Onmiddellijk na de promotie van ds. Koper promoveerde ds. J. L. Ch. Abineno.

De promovendus

Johannes Ludwig Chrysostomus Abineno werd 7 dec. 1918 te Baum in Indonesië geboren. Hij bezocht de Hogere Theologische School te Djakarta van 1939-1948 uitgenomen de jaren 1942-1946 toen deze onderwijsinstelling gesloten was. In 1948 werd hij als predikant van de Evangelische kerk op Timor beves-

NERVA NOVA

BRENGT UW ZENUWEN TOT RUST

Verpakkingen à 150 dragee's voldoende voor ca 3 weken f 2,70.

Verkrijgbaar bij Apothekers en Drogisten

Rheumanect

HORMOON CREME

tigd. Van 1948-1951 was hij voorzitter van de classis Rate en van 1951-1953 van de synode van de Evangelische kerk op Timor. Van okt. 1953-jan. 1955 studeerde ds. Abineno voor zijn doctorale studie te Utrecht. In 1947 was ds. Abineno als afgevaardigde van de Indische Christelijke studentenvereniging lid van de wereld-jeugdconferentie te Oslo en in 1954 vaardigde de Evangelische kerk op Timor hem af naar de Assemblee van de Wereldraad van kerken te Evanston.

Het proefschrift

Het proefschrift van ds. Abineno, dat eveneens bij J. N. Voorhoeve te 's-Gravenhage van de pers kwam en door het Zendingsbureau te Oegstgeest uitgegeven wordt, is een studie van de eerste Indonesische predikant die in Nederland tot doctor in de theologie promoveert en behandelt een onderwerp, dat in het zendingswetenschappelijk onderzoek lange tijd verwaarloosd werd. Hij gaat na op welke wijze vanaf het begin van de zeventiende eeuw in het zendingswerk in de Timorarchipel de liturgische vormgeving bepaald werd door patronen van kerkelijk denken. Onderscheiden worden achtereenvolgens: het Oud-Hollands patroon („gelijkvormigheid met de kerken in patria”); het evangelische zendingspatroon; het Indische patroon, die alle hun invloed hebben doen gelden in het leven van de Timorkerk, die met haar bijna 300.000 lidmaten tegenwoordig tot de grootste kerken van Indonesië behoort.

Na de tweede wereldoorlog wordt de Timorkerk allengs gemodelleerd naar het Indonesisch-Oecumenische patroon. In het thetisch-constructieve gedeelte van het proefschrift wordt dit nieuwe patroon nader gedefinieerd, terwijl enkele praktische richtlijnen voor een noodzakelijke liturgische vernieuwing staan uitgestippeld.

Een samenvatting in het Engels en in het Indonesisch besluiten de dissertatie.

Ook ds. Abineno had aan zijn dissertatie een aantal stellingen toegevoegd.

De promotie

De oppositie werd geopend door de promotor, prof. Hoekendijk, die er aan herinnerde, dat het op de dag af precies tien jaar geleden was dat de promovendus en spr. elkander op de Hogere Theologische School te Djakarta mochten ontmoeten. De promovendus heeft in zijn dissertatie zich met allerlei vragen beziggehouden en zijn proefschrift vervult spr. met respect. Spr. wilde in zijn woord van dank ook de docenten van de Hogere Theologische School, van wie er twee deze plechtigheid bijwonen, betrek-

ken. Uit het proefschrift blijkt herhaaldelijk dat men in de Timor-archipel met de zending eigenlijk niet goed raad wist. Meer dan één passage getuigt daarvan. De schrijver constateert dit rustig zonder enig beklag of verwijt. Het gehele boek onderscheidt zich door een rustige zakelijkheid.

De gegevens zijn zorgvuldig gekozen uit een verwarrende hoeveelheid. Langzamerhand overwonnen de parken de woestijn. De schrijver heeft het zich in de keuze van zijn onderwerp niet gemakkelijk gemaakt. Dat hij zijn dissertatie schreef in een taal die de zijne niet is, wil spr. ook afzonderlijk memoreren. Spr. wilde vervolgens gaarne enkele opmerkingen maken. Is het onmogelijk meer gedetailleerd te schrijven over de liturgische vormen en patronen in de Evangelische kerk op Timor? Het proefschrift ziet er uit als een trechter. Is het werkelijk onmogelijk de lokale kerkgeschiedenis van Timor van voor 1920 zo te beschrijven, dat deze kerk daarvoor een duidelijker gezicht krijgt?

Ds. Abineno wees er op, dat over de Timorkerk in de tijd van de oud-Hollandse zending veel gegevens ontbreken. Het werk in de Timor-archipel was zeer verwaarloosd; de gemeenten in de zg. buiten-gewesten zijn lang zonder zorg en leiding geweest en in feite aan hun lot overgelaten. De gegevens waarover spr. beschikte zijn haastig verzameld tijdens bezoeken. Daarom was spr. genoodzaakt de geschiedenis te reconstrueren. De geschiedenis van de oud-Hollandse zending leert, dat de gemeenten werden beschouwd als filialen van de Geref. kerken in Nederland. Alle kerkelijke beslissingen, ook die op liturgisch gebied, werden in Nederland genomen. Spr. moest bij de geschiedbeschouwing de gemeenten er bij betrekken. Behoudens enkele artikelen is er over de Timorkerk maar weinig geschreven. Prof. Hoekendijk stelde de vraag of de schrijver misschien ook teveel heeft weggelaten, toen hij moest gaan besnoeien. Doordat de schrijver in het tweede deel van zijn boek de causaliteit wegliep rijst de vraag of hij daardoor de liturgie niet wat feesteloos heeft gemaakt.

Ds. Abineno antwoordde, dat hij wilde pleiten voor de bevrijding van de kerk uit haar isolement. Principieel is spr. het met zijn promotor eens, dat wij de gebruiken uit de heidense wereld wel mogen handhaven, maar de vraag is of men ze praktisch wel kan gebruiken als middel voor verkondiging. Ze kunnen het Evangelie in een bepaalde situatie niet relevant maken. De meeste gebruiken zijn gevaarlijk.

Prof. dr. J. de Graaf prees de boeiende en heldere wijze waarop de promovendus zijn proefschrift heeft geschreven. Daarmede heeft hij de Timorkerk een grote dienst bewezen, zoals hij dit trouwens deed jegens de theologische bezinning in het algemeen. Ds. Abineno heeft de theologie gezet in de ruimte van kerk en

wereld, waar ze ook thuishoort. Wat de opzet van de dissertatie betreft stelde spr. de vraag of het juist is aan de Oud-Hollandse zending zoveel en aan de Indische kerk zo weinig pagina's te wijden. Gaat het ontstaan van de gemeenten op Timor niet aan de Indische kerk vooraf? Had de periode van de Indische kerk van 1910 tot 1935 en die van 1935 tot 1947 niet een wat uitvoeriger behandeling verdiend?

De promovendus accentueerde in zijn antwoord dat het weinig aantal pagina's dat aan de Indische kerk is gewijd geen gebrek aan waardering betekent. De bedoeling was alleen een liturgische vormen- en patronen-beschrijving te geven en geen geschiedenis van de Timorkerk. De arbeid van deze kerk is sterk uitgebreid in de periode van de Indische kerk. Gedurende de achttiende en negentiende eeuw is slechts weinig gewerkt onder de autochtone bevolking van Timor. Spr. schetste de ontwikkeling van de jonge gemeenten op Timor. In de Indische kerk was men vrij en kende men geen voorschriften op liturgisch gebied.

Prof. De Graaf stelde ook een vraag over uitlatingen op pag. 83 en 97 van de dissertatie. Wat overweegt in de Timorkerk, een zekere openheid of een herinnering aan een hiërarchisch verleden?

Ds. Abineno antwoordde, dat men op Timor te maken heeft met oudere en jongere gemeenten in de kerk. In de oudere gemeenten is de druk van de Indische kerk erg groot geweest. Het kerkbestuur was te vergelijken met een Rome in het klein en er waren ook kleine pausjes. In de jonge gemeenten nam men de vormen echter maar niet zo over. Veel is hier te danken aan ds. Middelkoop. Deze zocht naar vormen van verkondiging, die de gemeente ook aanspraken.

De Senaat ging hierna in beraad en nadat de rector-magnificus had medegedeeld, dat besloten was ook aan ds. Abineno de graad van doctor in de theologie te verlenen, verrichtte prof. Hoekendijk de promotie. Hij wees er in zijn toespraak op het een buitengewoon voorrecht te achten zijn leerling thans als doctor te mogen aanspreken. Over diens tempo heeft spr. zich de laatste drie jaar meermalen bezorgd gemaakt. Het was geen ijver meer maar een fanatieke doorzetterij naar ijver en weten. Dit monnikenwerk is thans volbracht. Het proefschrift laat zich lezen als een roman. Spr. weet niet of dat voor een theologische studie een deugd is, maar het is in elk geval een prettige bijkomstigheid. Met hooggespannen verwachtingen ziet spr. uit naar de verdere studies van dr. Abineno. Spr. wilde hem groeten op deze dag met een groet van de West-Afrikaanse kerk: Moge God morgen uw vermoeidheid verjagen.

Prof. Raven vertolkte de gelukwensen van de senaat en sloot de plechtigheid.

Dr. Koper en dr. Abineno hebben hierna in het universiteitsgebouw met hun

verwanten een drukbezochte receptie gehouden, waarop tal van zendingsprominenten hun opwachting kwamen maken.

Wie er waren

Van de theologische hoogleraren en emeritus-hoogleraren zagen wij, behalve degenen wier namen wij reeds in ons verslag hebben genoemd, ook nog de heren dr. ir. A. E. Loen, dr. H. W. Obbink, dr. M. v. Rhijn, dr. S. F. H. J. Berkelbach v. d. Sprenkel, dr. J. Severijn en dr. M. J. A. de Vrijer. Uit de kringen van de zending te Oegstgeest merkten wij op dr. C. L. van Doorn, ds. H. A. C. Hilderling, dr. G. P. H. Locher en ds. P. J. Mackaay. Voorts de oud-zendingsdirecteur dr. J. Fokkema, de oud-zendingsconsul mr. M. de Niet, burgemeester van Wageningen, dr. J. M. v. d. Linde, van de Suriname-zending te Zeist, dr. J. Blauw te Hilversum, secr. van de Ned. Zendingsraad, ds. Gaander, predikant bij de Broedergemeente in Suriname, dr. F. L. Bakker van Amsterdam, oud-zendingsconsul, de zendelingen J. Bijkerk en ds. A. Hueting, prof. dr. A. J. Rasker van Leiden, de uitgever J. H. C. Voorhoeve te 's-Gravenhage en de Ned. Herv. predikanten dr. E. Emmen, secretaris van de generale synode der Ned. Herv. kerk, ds. J. J. F. Franck van Utrecht en ds. H. de Swart van Asch.

S.

* * In memoriam * dr. J. G. Woelderink

Theologisch Nederland heeft een groot verlies geleden in het heengaan van de bekende predikant dr. J. G. Woelderink, emeritus te Doorn. Geboren op 11 aug. 1886 te Hasselt, studeerde hij aan de R.U. te Utrecht, om reeds op 22-jarige leeftijd kandidaat te worden in Zuid-Holland, 21 nov. 1909 werd dr. Woelderink te Ottoland in het predikambt bevestigd. Hij diende de gemeenten van Randwijk, Hoornaar, Vreeswijk en van 1933 tot aan zijn emeritaat in 1950 die van Ouderkerk a.d. IJssel. Daarna was hij nog als hulpprediker te Zijderveld werkzaam. Dr. Woelderink was een bekend en vooraanstaand figuur onder de Geref. predikanten in de Ned. Herv. kerk. Hij heeft ook zitting gehad in het hoofdbestuur van de Geref. Bond in de Ned. Herv. kerk en in zijn orgaan „De Waarheidsvriend” gepubliceerd. Ook in „De Vaandrager”, het orgaan van de Ned. Herv. Bond van J.V. op G.G., heeft de ontslapene gepubliceerd. Later distancieerde hij zich min of meer van de Geref. Bond, hoewel hij de Geref. beginselen van harte bleef toegedaan. Dr. Woelderink heeft van 1945-1947 ook deel uitgemaakt van de generale synode der Ned. Herv. kerk en was secunduslid van het prov. kerkbestuur van Utrecht en lid van het classicaal bestuur van Gouda. Dr. Woelderink heeft tal

van bijdragen gepubliceerd in „Onder eigen vaandel”, in „Homiletica” en in „Enigheid des geloofs”. Hij was een kundig theoloog, die een actief aandeel nam aan de discussie rondom aktuele vragen zoals die over verbond en doop. Wij noemen ten bewijze daarvan zijn boeken: Het Doopsformulier; De gevaren van de Doperse geestesrichting; De rechtvaardigmaking; Van de Heilige Geest en zijn werk en niet in de laatste plaats zijn werk over: „Belofte en werkelijkheid”, waarin hij zich bezig hield met het schisma in de Geref. kerken rondom 1944. Zijn wetenschappelijke verdiensten heeft de Utrechtse universiteit geëerd door aan dr. Woelderink ter gelegenheid van de 31ste diés natalis op 16 maart 1951 hem een eredoctoraat te verlenen in de faculteit der godgeleerdheid, terwijl zijn betekenis reeds in 1946 werd erkend in zijn benoeming tot ridder in de orde van Oranje-Nassau. God is met dr. Woelderink diepe wegen gegaan. Wij herinneren er aan, hoe bij een autobusongeval te Ouderkerk a.d. IJssel drie van zijn nog schoolgaande kinderen om het leven zijn gekomen, nadat dr. Woelderink reeds zijn gade verloren had. Zijn stofelijk overschot is jl. maandag op de begraafplaats van Ouderkerk in het familiegraf bijgezet. In dr. Woelderink eren wij een man, die een uitstekend kenner was van het dogmatisch terrein alsook een theoloog met een brede en synthetische visie, waarom hij ook buiten de engere kring van zijn geestverwanten gezag had.

S.

GENERALE SYNODE

Geref. kerken onderhoudende artikel 31 K.O.

De generale synode der Gereformeerde kerken onderhoudende artikel 31 K.O. heeft haar vergaderingen te Enschedé niet kunnen voortzetten in verband met het feit, dat de rapporteur over het nog resterende agendapunt, ds. Joh. Francke te Hoogetveen, door een plotselinge ongesteldheid overvallen, in het ziekenhuis te Hoogetveen moest worden opgenomen. De synode stond juist op het punt het lijvig rapport over deze zaak, dat uit niet minder dan twaalf delen bestaat in behandeling te nemen. De rapporterende commissie heeft na onderling beraad en vervolgens met het moderamen gepleegd overleg moeten constateren dat geen der commissieleden momenteel in staat was zonder voldoende speelruimte de taak van de rapporteur over te nemen, zodat de synode niet in staat was met de behandeling van deze zaak te gaan beginnen. Mede met het oog op de naderende vakantie en het feit, dat de synode toch niet voor de vakanties met dit werk gereed zou komen, besloot het moderamen de synode voorlopig te sluiten en eerst op 4 sept. a.s. haar weer bijeen te roepen in de hoop, dat de rapporteur dan weer in staat zal zijn de synode te dienen.

S.

NED. HERVORMDE KERK

— **Beroepen te Eindhoven** (vak. H. J. F. Wesseldijk (toez.) E. Sneller te Middelburg; te Koudekerk a.d. Rijn W. J. A. van 't Einde te de Meern (U.); te Bennekom P. Bouw te Ridderkerk; te Ede (vak. J. van Sliedrecht) en te Oud-Beijerland J. Wieman te Oudewater; te Amsterdam-W. (Slotermeer-Geuzenveld) (toez.) W. M. Maas te Vlissingen; te Papendrecht C. Vos te Westbroek; te Nes en Wierum (toez.) J. de Waard, vic. te Alphen a.d. Rijn.

— **Aangenomen naar Rauwerd** (toez.) H. E. Vermeulen, vik. te Weesp; naar Bodegraven (vak. Jac. Vermaas) J. C. Terlouw te Otterlo; naar Eindhoven (toez.) (vak. H. J. F. Wesseldijk) E. Sneller te Middelburg; naar Hengelo (wijk Driene) E. van Es te Beilen; naar Marrum-Westernijkerk K. M. de Bruyn te Nes en Wierum.

— **Bedankt voor Middelharnis** C. Treure te Ederveen; voor Vlaardingen (wijkgem. 6) A. H. Lentz te Hellen-doorn; voor Gemert B. K. W. Dijkstra te Heusden; voor Veenendaal (5e pred. pl.) B. Eysinga te Barneveld; voor Lunteren J. van Woerden te Stolwijk; voor Oosterwolde (Fr.) (toez.) D. J. Miedema te Tzummarum.

— **Benoemingen.** Benoemd tot hulpprediker te Eenrum (Gron.) C. W. Schlingeman, vik. te 's-Gravenhage; idem te Wilsum (O.) C. Broere, kand. te Oegstgeest, die de benoeming naar Hoornaar aannam en voor die naar 's-Gravenmoer, Langerak, Leerbroek, Nieuwpoort, Ter As (U.) en Wilsum (O.) bedankte. — Aangenomen de benoeming tot vikaris te Krommenie mej. I. E. Jansen, vikaris te Retranchement. — Benoemd tot vik. te Bruinisse H. van Dijk, kand. te 's-Gravenhage.

— **Afscheid en intrede.** Wegens vertrek naar Wildervank nam ds. M. J. de Jongh afscheid van Tolbert met Ps. 90 : 17. — Na bevestiging door ds. J. Vogelhaar met Hand. 8 : 34 en 35 deed ds. P. v. d. Veer, gekomen van Oostwold, intrede te Farmsum met Hebr. 13 : 8. — Wegens vertrek naar Hoogetveen nam ds. J. A. Rooseboom afscheid van Hollandseveld met Hand. 20 : 32. — Na bevestiging door ds. G. Pettinga aldaar deed ds. G. J. v. d. Boogerd, gekomen van Suawoude, intrede te Huizum met Ef. 4 : 12. — Na bevestiging door dr. J. W. Beerecamp aldaar met Gal. 6 : 17, deed ds. J. A. Rooseboom, gekomen van Hollandseveld, intrede te Hoogetveen met 1 Cor. 1 : 12b en 13. — Na bevestiging door ds. Jac. Vermaas van Veenendaal met Jon. 16 : 33b deed ds. P. Westland, gekomen van Waarder, intrede te St. Annaland, sprekende over Ex. 33 : 15. — Na bevestiging door ds. F. S. Kloosterman van Vlissingen deed ds. H. M. Strating, gekomen van Goes, aldaar intrede als predikant voor maatschappelijk werk. — Na bevestiging door ds. P. J. de Ridder van Kollum deed ds. H. J. Smalbrugge,

laatstelijk legerpredikant te Deventer, intrede te Kollum als predikant voor bijzondere werkzaamheden, sprekende over Marc. 10 : 21a en 27b. — Ds. H. J. van Leeuwen is voornemens 19 aug. afscheid te nemen van Roswinkel, om 26 aug. d.o.v. intrede te doen te St. Anna-Parochie. — Na bevestiging door ds. L. P. W. Groenveld van Sluis, deed ds. P. A. L. Brinkman, gekomen van Purmerland, intrede te Schoondijke met 1 Thess. 5 : 16.

— **Ds. Tj. D. Boelens**† Nog slechts 33 jaar oud is in het ziekenhuis te Drachten overleden ds. Tj. D. Boelens, Ned. Herv. predikant aldaar. De overledene werd in 1923 te Nes (W.D.) geboren, bezocht het gymnasium te Leeuwarden en studeerde aan de R.U. te Groningen en bij Karl Barth te Bazel. In 1944 moest hij onderduiken en daarna heeft hij nog geruime tijd in een Duits kamp doorgebracht. In 1947 werd hij kandidaat om in 1948 te Aalsum het predikambt te aanvaarden. Deze standplaats verwisselde hij 11 nov. 1951 met die van Drachten waar hij werkzaam was als predikant voor bijzondere werkzaamheden in het ontwikkelingsgebied Oostelijk Friesland. De overledene was voorzitter van de stichting voor geestelijke en maatschappelijke opbouw in Z.O. Friesland, uitgaande van de N.H. kerk, voorzitter van de plaatselijke commissie voor de vorming van de bedrijfsjeugd, lid van het dagelijks bestuur van de stichting Friesland voor Maatschappelijk werk en voorzitter van de commissie voor evangelieverkondiging in de Friese taal. Hij werkte mee aan de totstandkoming van It Fryske Psalm en Gesangeboek en was adviserend lid van de Fryske Biwegingsrie. Aan de totstandkoming van de uitgave van „It Frysk Tsjerkeboek”, dat verleden jaar aan de Ned. Herv. kerk aangeboden werd, had ds. Boelens een belangrijk aandeel. Met hem daalde een zeer gezien predikant ten grave. Zijn stoffelijk overschot is jl. maandagmiddag te Drachten teraardebesteld.

— **Ds. H. W. v. d. Brink** te Bruinisse heeft van zijn kerkeraad studieverlof ontvangen. Ds. v. d. Brink gaat te New York colleges volgen.

— **Ds. C. A. Schenk**, a.s. em. predikant te Scheemda, heeft de benoeming tot voorganger van de afdeling Loosduinen van de Ver. van Vrijz. Hervormden aangenomen.

— **Ds. G. Taverne**, laatstelijk predikant te Hoogeveen, zal thans de pastorie bij gerechtelijk vonnis moeten verlaten. Het Gerechtshof te Leeuwarden heeft vervroegd arrest gewezen in het geding tussen de kerkvoogdij van Hoogeveen en ds. Taverne. De rechtbank van Assen had de vordering tot ontruiming door de kerkvoogdij gesteld vernietigd, maar het Gerechtshof heeft deze uitspraak vernietigd en in zijn arrest ds. Taverne veroordeeld de pastorie binnen twee dagen te ontruimen na de aanschrijving daartoe. Aangezien het arrest niet bij voorraad uitvoerbaar is staat voor ds.

Taverne de weg voor cassatie nog open.

— **Apeldoorn**. Na een gesprek tussen een delegatie van de kerkeraad en een vertegenwoordiging van de afdeling van de Ver. van Vrijz. Hervormden alhier heeft de kerkeraad zich in principe bereid verklaard de positie van de voorganger van genoemde afdeling, ds. G. W. B. A. Thoden van Velzen, kerkordelijk te regelen.

— **Groningen**. Bij de centrale kerkeraad kwam het verzoek in van de Herv. Vriendenkring om een bespreking met het moderamen te mogen hebben in verband met de te stichten elfde predikantsplaats, welke bespreking bereids is gehouden. Ter vergadering kwam ook een drietal gemeenteleden, die een groep personen vertegenwoordigde, die zich onderling hebben beraden over de gang van het kerkelijk leven, waarover zij verontrust zijn. Als resultaat van het onderling beraad hadden zij aan alle leden van de centrale kerkeraad een rapport gezonden, dat nu nader door hen werd toegelicht. Op voorstel van de praeses werd na een bespreking besloten om een kleine groep van deskundigen te benoemen, die zich systematisch bezighouden zal met de vele problemen, die aan de orde komen waarbij men zich door deskundigen zal doen bijstaan. Deze commissie zal door het groot-moderamen worden benoemd. Besloten werd, dat de te beroepen predikant voorlopig in de vierde wijkgemeente zal arbeiden, om dan later tot een splitsing te komen. Er zal nog nader beslist worden of het beroepingswerk door de centrale kerkeraad alleen of met die van de vierde wijkgemeente zal worden ter hand genomen.

— **Leeuwarden**. Kerkvoogden hebben voorgesteld de begroting 1956 te wijzigen teneinde verbeteringen te kunnen aanbrengen in de salarissen van predikanten en personeel. Voorgesteld wordt het traktement van elk der predikanten met duizend gulden te verhogen. De kerkeraad keurde deze voorstellen met grote blijdschap goed.

— **Leiden**. Naar aanleiding van een preek, die dr. P. L. Schoonheim heeft gehouden over „Ik stem” kwamen bij de kerkeraad van enkele gemeenteleden brieven in, waarin gesteld werd, dat deze preek te zeer in een bepaalde politieke richting wees. De kerkeraad heeft deze brieven gesteld in handen van de ouderlingen voor het bijzonder kerkewerk, dat speciaal aan dr. Schoonheim is toevertrouwd. Dezen hebben thans bericht, dat zij, behoudens een enkel onderdeel, de verontrusting van de brieverschrijvers niet delen. Aan het moderamen is thans opdracht gegeven om tezamen met het orgaan van bijstand een en ander met de brieverschrijvers te bespreken (Wij tekenen hierbij aan dat dr. Schoonheim tot de zg. doorbraak-predikanten behoort).

— Het college van kerkvoogden en de centrale kerkeraad besloten een soort tienjarenplan op te stellen teneinde te voorzien in de meest dringende behoef-

ten. Met de praeses van de centrale kerkeraad, ds. D. J. Vossers, hebben in deze commissie zitting genomen twee ouderlingen, twee diakenen en twee kerkvoogden. Zij stelt zich voor in sept. a.s. met een voorstel te komen, zodat bij het vaststellen van de komende begroting daarmee reeds rekening kan gehouden worden.

— **Combinatie**. De overeenkomst inzake het pastoraal verband tussen de gemeenten St. Maarten c.a. en Schagen is thans tussen de wederzijdse kerkeraaden en kerkvoogdijen goedgekeurd.

— **Giften en legaten**. Voor het vluchtelingenwerk werd in Rotterdam een gift van f 1000 en een van f 500 ontvangen. — De kerkvoogdij van Schiedam ontving een gift van f 1000. — De gemeente van Charlois ontving een gift van f 1000, te verdelen tussen de Morgenstondkerk en het oude tekort.

CHR. GEREK. KERKEN

— **Tweetal** te Alphen a.d. Rijn (3e pred. pl.) A. T. Besselaar te Krabbendijke en T. Spilker te Maassluis; te Ermelo (vak. K. A. Schippers) A. T. Besselaar te Krabbendijke en R. J. Beukema te Berkum; te Oldenhove M. E. van Heesen te Oosthem en J. van Raalte te Middelburg; te Amsterdam (vak. P. Veenhuizen) K. M. R. v. d. Beek te Arnhem en W. v. d. Linden te Rotterdam-Kralingen.

— **Beroepen** te Leeuwarden (7e pred. plaats) J. H. Post te Heerenveen; te Aalten (vak. J. Nawijn) R. Siertsema te Sibculo; te Nes (W.D.) H. Groeneveld, kand. te Terneuzen; te Ee (Fr.) C. de Kruyk te Tijnje; te Anjum (2e maal) E. Baerends te Zuidhorn; te Jutryp-Hommerts W. L. Mulder, kand. te Veenendaal; te Alphen a.d. Rijn (3e pred. pl.) T. Spilker te Maassluis; te Heerjansdam R. v. Reenen te Capelle a.d. IJssel.

— **Aangenomen** naar Oudega (W.) F. J. Bil, kand. te Amsterdam-Z.; naar Laren (N.H.) P. Popma te Abcoude; naar Amsterdam-N. (vak. J. de Boer) G. ter Steege te Vianen; naar Anjum E. Baerends te Zuidhorn; naar Treebeek C. Brilman te Ooster-Nijkerk; naar Nieuwe Pekela W. v. d. Zwan te Bruchterveld; naar Kampen (vak. R. de Vries) Dr. D. v. Swigchem te O. en N. Wetering.

— **Bedankt** voor Lemmer G. ter Steege te Vianen; voor Schoonhoven-Willigelaan Th. Rienks te Schoondijke.

— **Benoemingen**. Benoemd tot hulp-prediker te Londen (voor Liverpool) M. Boot, kand. te Woerden, die deze benoeming ook aannam.

— **Afscheid en intrede**. Wegens vertrek naar Canada nam ds. W. v. d. Kolk afscheid van Beilen met Hebr. 13 : 14. — Wegens bekomen emeritaat nam ds. M. van Wijk afscheid van Delfshaven met Ps. 18 : 31. — Na bevestiging door ds. L. J. Wielenga van Kampen deed ds. R. de Vries, gekomen van Kampen, intrede te 's-Gravenhage-Moerwijk met

GEMEENTEN

die vóór of na den dienst
het Nieuwtestamentisch
lied zingen, worden ge-

wezen op het **UITTREKSEL** uit de Geestelijke Liederen (212 liederen met melodie en Bijbelplaatsen in rood). Te bestellen per giro, no. 13.88.41 ten name van de Stichting Geestelijke Liederen. Pakken van 40 ex. f 40.— franco; proefexemplaren f 1.10. Hierin staan 28 van de 30 liederen, welke door de Synode van Leeuwarden aan de 29 Gezangen der Geref. kerken worden toegevoegd

2 Cor. 12 : 19b. — Na bevestiging door ds. W. v. Boeijen van Eindhoven met Joh. 1 : 36 en 37 deed kand. J. v. d. Wal, gekomen van Breda, intrede te Vrouwenpolder met Joh. 1 : 49b. — Na bevestiging door ds. E. Nijhuis van Breda met 1 Kron. 28 : 10 deed kand. J. van Wattum Pzn., gekomen van Breda, intrede te Midwolda (Old.) met 2 Kron. 1 : 10. — Ds. A. Vos te Westmaas is voornemens 28 okt. intrede te doen te Londen. — Kand. M. v. d. Sijs te Bredevoort, beroepen predikant te Onnen (Gr.) is voornemens 22 juli zijn intrede te doen te Onnen (Gron.), na bevestiging door zijn vader, ds. J. B. v. d. Sijs van Bredevoort. — Wegens vertrek naar Woerden nam ds. S. A. Boonstra afscheid van Houwerzijl met Hebr. 13 : 20-22. — Wegens vertrek naar Arnhem nam ds. H. C. Endedijk afscheid van Workum met Openb. 20 : 12.

— **Ds. H. C. Endedijk** is verhuisd van Workum naar Ranonkelstraat 43 te Arnhem.

— **Ds. G. Th. Rothuizen** te Uithoorn slaagde aan de V.U. voor het doctoraal examen theologie.

— **Ds. J. Wilschut** te Zeist, die met vakantie te Noordwijk vertoefde, moest in het diaconessenhuis te Leiden een blindedarm-operatie ondergaan. Ds. Wilschut mocht inmiddels het ziekenhuis weer verlaten, maar zal tot herstel van krachten nu langer op zijn vakantieadres verblijven.

— **Examens.** De classis Leeuwarden heeft praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard de heer C. G. Mak, kand. te Leeuwarden, die een eventueel beroep terstond in overweging zal nemen. — Aan de Theologische Hogeschool te Kampen is geslaagd voor het kandidaatsexamen de heer J. C. van Veen te Rotterdam. Voor het prop. examen slaagden de heren C. A. v. d. Koppel te Daarle, R. Praamsma te Groningen en H. Reenders te Bedum. — Aan de V.U. slaagden voor het kandidaatsexamen in de theologie de heren T. S. van Leeuwen te 's-Gravenhage en K. Sierink te Harderwijk. — De classis Amersfoort heeft praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard de heer W. L. Mulder, kand. te Veenendaal, die een e.v. beroep terstond in overweging nemen zal. — Aan de V.U. zijn geslaagd voor het kand. ex. theologie de heren P. v. Breugel te Heer-Hugowaard en P. D. Duintjer te Naarden.

— **Nieuwendijk.** De rondgang door de gemeente om te komen tot verhoging van de vaste vrijwillige bijdragen heeft een bate van f 2700 opgeleverd.

— **Treebeek.** In tegenstelling tot wat in het zo pas verschenen Jaarboek der Geref. kerken voorkomt, verzoekt men ons te melden, dat het adres van de diaconie is W. Hofman, Zandstraat 7 te Hoensbroek (L.).

— **Scribaten.** Als scriba van **Haulerwijk** is opgetreden de heer W. Krone-meijer, P. W. Janssenweg 5 te Waske-meer (Fr.); — van **Lexmond** de heer P. de Ruiter, Dorpsstraat 42 en van **Luttede** de heer H. Douwes, Mauritspark 24 te Geleen.

— **Centrale Diaconale conferentie.** De centrale diaconale conferentie zal 19 sept. a.s. te Amersfoort onder presidium van dr. J. W. Noteboom, burgemeester van Voorburg, worden gehouden. In de middagvergadering zal ds. H. U. Buitink van Amsterdam refereren over: „Diaconie en evangelisatie”.

— **Raad voor Geref. Sociale arbeid.** De Raad voor Geref. Sociale arbeid heeft vorige week te Utrecht een congres gehouden, dat zeer druk bezocht was door tal van predikanten, diakenen en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties. Onder de gasten was ook mr. F. A. F. M. v. Thiel, minister van maatschappelijk werk, die in de morgenvergadering een waarderende toespraak hield. De voorzitter, prof. dr. R. Schippers, hield een referaat over: „Waarom Geref. maatschappelijk werk?” Dr. B. Chr. Hamer van Arnhem sprak over het werk van het Geref. Centrum voor zielszorg, prof. dr. R. v. Dijk over het bejaardenvraagstuk, ds. J. M. v. Krimpen van Rotterdam over jeugdzorg, de heer P. van Strijen over bestrijding van onmaatschappelijkheid en mej. H. Wijnterp over gezinsverzorging. Prof. dr. R. v. Dijk vatte aan het einde van de vergadering het gesprokene samen in een toespraak over: „Onze taak in deze tijd”, waarna prof. dr. K. Dijk van Amsterdam, deputaat vanwege de generale synode voor de Geref. sociale arbeid, een slotwoord sprak, waarin hij ook opwekte tot offervaardigheid voor de arbeid. Enkele honderden woonden het congres bij.

— **Bond voor Geref. Jeugdorganisatie.** Het bondsbureau van de Bond voor Geref. jeugdorganisatie zal begin sept. a.s. te Utrecht worden geopend. — De bondsdagen 1957 zullen 26 en 27 april

a.s. te Arnhem worden gehouden.

— **Giftten en legaten.** De kerk van Rotterdam ontving een gift van f 1.000 voor de eredienst. — De kerk van Haamstede ontving een legaat groot f 2000.

GEREF. KERKEN

onderhoudende artikel 31 K.O.

— **Beroepen te IJmuiden** P. Lok te Bussum.

— **Afscheid en intrede.** Kand. A. Veefkind te Hilversum is voornemens a.s. zondag intrede te doen te Winschoten na bevestiging door ds. H. J. Nijenhuis van Overschie.

— **Prof. P. Deddens** is door het curriculum aangewezen om als rector voor het komend academiejaar van de Theol. Hogeschool te Kampen op te treden.

— **Katwijk.** Als scriba is opgetreden de heer J. Ippel, Buitensluisstraat 15, te Katwijk aan Zee.

— **Leerdam.** De kerkeraad besloot, gehoord de gemeentevergadering, over te gaan tot de vestiging van een tweede predikantsplaats en het beroepingswerk terstond ter hand te nemen.

— **Examens.** Aan de Theologische Hogeschool te Kampen zijn geslaagd voor het kandidaatsexamen de heren H. van Ommen te Baarn en P. Kingma te Kampen. — Aan de Theol. Hogeschool te Kampen is geslaagd voor het prop. ex. de heer D. J. v. Stelten te Kampen.

— De classis Stadskanaal heeft peremptoir geëxamineerd en toegelaten tot de dienst des Woords en der Sacramenten de heer A. Veefkind, kand. te Hilversum en beroepen predikant te Winschoten.

— **Scribaten.** Als scriba van **Gorinchem** is opgetreden de heer A. Teuling, W. v. d. Veldestraat 13.

— **Controversen te Wezep.** De part. synode van Overijssel-Gelderland heeft in betrekking tot het conflict, dat tussen de classis Harderwijk en de kerk van Wezep is gerezen uitgesproken „dat zij zonder in dit stadium een uitspraak te doen over de zin van artikel 31 K.O. de classis Harderwijk adviseert haar besluit terug te nemen omdat deze te overhaast heeft gehandeld; opdat de zaak opnieuw kan worden gezien met inschakeling van de deputaten ad artikel 49 K.O., in de hoop dat dit mag leiden tot herstel van de betreunde breuk”.

— **Stichting emeritering.** Deze stichting hield te Amersfoort onder leiding van de heer M. van Rossen van Voorburg, haar achtste jaarvergadering. De jaarverslagen van de secretaris-penningmeester, de heer H. J. Wijn van 's-Gravenhage, werden goedgekeurd. Aan het vermogen, beschikbaar voor uitkeringen, werd toegevoegd het saldo van het boekjaar 1955, ad f 60.195,75. De voorstellen tot wijziging van de statuten werden met algemene stemmen aangenomen, met uitzondering van een aanvulling op artikel 16, dat handelde over de bepaling van wat tot het inkomen van de predikant zal worden gerekend. De be-

doelde aanvulling hield in, dat niet tot dit inkomen zou worden gerekend de verschuldigde premie krachtens de wet algemene Ouderdomsvoorziening. Aan het bestuur werd verzocht af te wachten hoe de kerken zullen handelen als de wet zal zijn afgekondigd. Het voorstel tot verhoging van de bijdrage met 15 cts. per jaar werd eenstemmig aangenomen. De aftredende bestuursleden, de heren A. Schraats te Rotterdam, H. Troostheide te Bilthoven en J. Kooiman te Amsterdam, werden herkozen, evenals de aftredende leden van de commissie van Toezicht, de heren A. Veenstra te Zuidhorn, Mr. H. de Wilde te Scheveningen en notaris J. van Willigen te Kampen. De vergadering, die zeer druk bezocht was en waar een aangename, zakelijke sfeer heerste, werd na dankgebed door ds. F. A. den Boeft van Helpman, door de voorzitter gesloten.

— **Evangelisatiecongres.** Het jaarlijks evangelisatiecongres zal ditmaal van 30 juli-1 aug. a.s. te Amstelveen worden gehouden onder leiding van ds. H. Vogel van Enschedé. Als referenten zullen optreden de heren ds. Joh. Francke van Hoozevee, met het onderwerp: „Evangelisatie en verkiezing”; ds. H. Vogel, onderwerp: „Evangelisatie en verbond” en ds. C. P. Plooy van Heemstede, onderwerp: „Evangelisatie en verkondiging”. Op het programma staat ook een excursie naar Schiphol.

— **Als de dominé een beroep heeft.** Ds. C. H. Lindeboom, zo vertelt de „Kamper Kerkbode” ontving, toen hij eens een beroep had, van wijlen prof. dr. S. Greijdanus aldaar een visitekaartje met als bijschrift: „Richteren 9 : 9 „Zou ik mijn vettigheid verlaten, die God en de mensen in mij prijzen en zou ik hennegaan om te zweven over de bomen?”

— **Giften en legaten.** De Theol. Hogeschool te Kampen ontving uit Zuidlaaren een gift van f 2000.

CHR. GEREK. KERKEN

— **Beroepen** te Bussum M. Vlietstra te Eemdijk; te Groningen (vak. W. Heerma) M. W. Nieuwenhuijze te Amsterdam-West; te Broek onder Akkerwoude W. de Jode te Ede.

— **Bedankt** voor Doesburg M. Vlietstra te Eemdijk.

— **Ds. J. J. Rebel** te Murmerwoude is verhuisd naar Hoofdweg 242 aldaar, telef. K 5111 - 467.

— **Ds. A. Zwiep** te Schiedam werd na een avonddienst in de consistorie door een hartaanval getroffen. Absolute rust is hem voorlopig voorgeschreven.

— **Examens.** Aan de Theologische School te Apeldoorn slaagde voor het eerste gedeelte van het kandidaatsexamen de heer W. Steenbergen en voor het propaedeutisch examen de heer J. Vogel.

— **Amsterdam-Oost.** Het ritmisch zingen, waarmee enkele weken proeven zijn genomen, wordt dermate geslaagd geacht, dat besloten werd hiermede defi-

nitief door te gaan.

— **Amsterdam-West.** Op woensdag 18 juli zal een avond belegd worden, waarop de gemeente en de verenigingen afscheid kunnen nemen van ds. en mevr. Bikker, wegens hun vertrek naar Zwolle. Reeds twee jaar geleden nam ds. Bikker officieel afscheid van de gemeente van Amsterdam-West, maar tijdens zijn tweejarige arbeid in dienst van de zending, was hij nog formeel aan deze gemeente verbonden.

— **Naar de generale synode.** De Part. synode van het Westen heeft gekozen tot afgevaardigden naar de generale synode van Apeldoorn: als primi de predikanten ds. G. Bilkes te Amsterdam-Zuid, ds. L. S. den Boer te 's-Gravenhage-West, ds. J. C. Maris te Santpoort, ds. S. v. d. Molen te Aalsmeer, ds. M. W. Nieuwenhuijze te Amsterdam-West en ds. H. Toorman te 's-Gravenhage-C, en de ouderlingen A. L. de Bruyne te Amsterdam-Z., J. L. Floor te 's-Gravenhage-Z., K. Geleynse te 's-Gravenhage-C., J. Groenendijk te Gouda, C. de Groot te 's-Gravenhage-W. en L. Post te Zaan- dam; als secundi ds. K. Bokhorst te Naarden, ds. P. J. de Bruin te Boskoop, ds. J. P. Geels te Haarlem-N., ds. H. W. Eerland te Lisse, C. den Hertog te IJmuiden en ds. J. Kampman te Rijnsburg en de ouderlingen W. Graves te Amsterdam-W., O. Boon te Den Helder, D. Meyer te Ouderkerk a.d. Amstel, J. Z. v. Rookhuizen te Amsterdam-O., L. de Jong te Santpoort en H. Vijn te Opper- does.

EVANG. LUTH. KERK

— **Gouda.** Het gemeentebestuur heeft aan de kerkeraad een luiddklok ter beschikking gesteld. De klok draagt het jaartal 1780. Hij zal worden gerestaureerd en voor het luiden weer in orde gemaakt worden. De kerkeraad nam met grote dankbaarheid van dit geschenk kennis. De gemeenteraad heeft aan de Luth. gemeente alhier ten bate van de restauratie van het kerkgebouw een subsidie toegekend van f 7930. Het kerkgebouw komt in de Goudse archiva- lia reeds in 1333 voor als St. Joostkapel. Voor de restauratie zijn ook subsidies toegezegd door de rijkscommissie voor monumentenzorg en de prov. staten van Zuid-Holland.

REM. BROEDERSCHAP

— **Beroepen** te Leiden J. Th. Mac- kenzie te Doesburg.

— **Utrecht.** De kansel in de v.m. Rem. kerk te Zevenhuizen (Z.H.), die uit de 17e eeuw dateert, is overgebracht naar de gerestaureerde Geertekerk alhier, die nu voor eredienst der gemeente is ingericht. De gemeente zal nu in het kerk- gebouw te Zevenhuizen, dat bij de Ver. van Vrijz. Hervormden in gebruik is, een spreekgestoelte doen plaatsen, dat zich bij de sfeer van het bedehuis aan- sluit.

BAPT. GEMEENTEN

— **Aangenomen** naar Amsterdam-W. (als evang. pred.) M. G. Boeschoten te Stavoren.

VRIJE EVANG. GEMEENTEN

— **Het 75-jarig jubileum.** In ons ver- slag van de viering van het 75-jarig be- staan, opgenomen in ons vorig nummer, zijn naar men ons van bevoegde zijde mededeelt, enkele onjuistheden ingeslo- pen. Aangezien wij ons verslag schreven in ons vakantieverblijf, waar we niet over handboeken beschikten teneinde een en ander te kunnen naslaan, was dit helaas moeilijk te voorkomen. De Duitse Freie Evangelische Gemeinde was niet vertegenwoordigd door pastor Karl Grä- fe maar door Karl Klebede. Ook was geen vertegenwoordiging aanwezig van de Zweedse bond want deze had een schriftelijke gelukwens gezonden even- als de Internationale Bond. Ook was er geen vertegenwoordiging van de Unie van Baptistengemeenten maar wel van het Leger des Heils. In de bijeenkomst in de Grote kerk werd niet door ds. D. W. Veldkamp gesproken. Deze samen- komst werd door ds. P. v. Vliet van Ol- debroek met dankgebed gesloten. Ten- slotte vermelden we nog dat de voor- letter van ds. Budding niet is C. maar H. J. en dat de naam van de leider van de zangkoren in de middagbijeenkomst is geweest de heer C. Duvekotte.

GEREF. GEMEENTEN in Nederland

— **Bedankt** voor Vlaardingen F. Mal- lan te Bruinisse.

ONZE LEESTAFEL

Geliefde zoon door Jo van Dorp-Yp- ma, Uitg. G. F. Callenbach N.V. te Nijkerk.

Het doet ons oprecht leed, dat wij moe- ten constateren, dat het met de boeken van de veelschrijvende Jo v. Dorp-Ypma snel bergafwaarts gaat. Hoe kan het an- ders als een mens soms twee werken te- gelijk op stapel heeft staan? In dit lang- dradige boek gaat het over de kwakzal- ver, bijgenaamd het Boertje van Hoen- koop. De man houdt in dit boek, dat de vorm heeft van een brief aan zijn enige zoon, die geëmigreerd is, een soort apo- logie, waarin hij eigenlijk komt vertellen hoe braaf hij het met de mensheid wel- meent en dat hij het helemaal niet heeft gedaan om de ping ping. In het boek speelt ook een dokter een rol en dat is ook al zo'n zonderlinge figuur. Het boek is ook vroom en van tijd tot tijd krijgt ook de H. Schrift een beurt. Wat niet verhinderen kon, dat wij dit boek met een stijgende onwil tot het bittere einde van bijkans 300 bladzijden doorgeskroten hebben. Onsympathiek is de eigenaardig- heid van het boertje, dat rondom de fi- guur, de handen, het hoofd van elk mens een soort kralenkrans ziet, waaruit hij dan afleest hoe het met de patiënt ge- steld is. Wij hebben ons na lezing afge-

vraagd hoe een mens zoveel fantasie bij elkaar kan krijgen dat er uit zijn of haar pen zulk een uitvoerig verhaal in briefvorm vloeien kan. Het boek is keurig uitgevoerd en Anton Pieck heeft zijn beroemde illustratieve kunst eveneens in dienst daarvan gesteld. Het is bepaald zonde en jammer! En dat terwijl in het fonds van Callenbach zoveel voortreffelijke boeken het licht plegen te zien. Gebonden kost dit werk f 5.40.

Ontvangen:

De scharlaken letter door Nathaniel Hawthorne — Mensen, mythen en sterren door Patrick Moore — Een bakermat in Babylon door Daan van der Vat — Bakvis tussen sinaasappelen door Jes-

samyn West — In de soep door P. G. Wodehouse, alle Uitg. „Het Spectrum“ te Utrecht-Antwerpen;

De dokter in huis door prof. dr. Hugo Glaser — Gij en uw kind door Winfried de Kok — Tussen vuur en water door Elleston Trevor, alle Uitg. Hollandia-drukkerij te Baarn;

Mastklommen door Johan Bodegraven; Jacob de gezegende door Peter Grove; De einder is te ver door P. Terpstra, alle Uitg. Bosch en Keuning N.V. te Baarn;

Interview met de tijdgeest door Okke Jager; — Het geheim van de grijze rivier, beide Uitg. J. H. Kok N.V. te Kampen;

Elke aan zee en Elke in de bergen

door Emma Gündel, beide Uitg. G. F. Callenbach N.V. te Nijkerk;

De Bijbel heeft toch gelijk door Werner Keller, Uitg. H. J. Paris te Amsterdam;

Theologisch Woordenboek onder hoofdredactie van dr. H. Brink O.P., Uitg. J. J. Romen en Zonen te Roermond-Maaseik;

De stem van het hart door J. Bleeker, Uitg. Kluitman te Alkmaar;

Klein Rembrandt palet door Chr. W. J. Teeuwen, Uitg. J. N. Voorhoeve te 's-Gravenhage.

Op al deze uitgaven komen wij nog nader terug.

W. C. F. Scheps.

VARIA

Om bij in slaap te vallen!

De afgevaardigden op het congres van de Amerikaanse congregationele christelijke kerk, dat te Omaha in de staat Nebraska wordt gehouden, hebben blijk gegeven van een bijzonder grote lijdzaamheid.

Zij hoorden van vrijdagavond tot zaterdagochtend half acht de notulen van het dagelijks bestuur aan, die 720 pagina's besloegen, zonder enig blijk van ongeduld te geven. Toen deze voorlezing na negen uur en 36 minuten was geëindigd, verhieven de gedelegeerden zich echter van hun zitplaatsen en riepen „hoera“.

ADVERTENTIES

VLISSINGEN

Welke predikant kan de Geref. kerk van Vlissingen dienen op: 29 juli, 26 augustus en 2 sept.?

Brieven aan de Scriba: C. v. Alten, Scheldestraat 42, Telefoon 01184 - 2771

ZUIDLAND

Welke predikant kan op zondag 12 augustus 1956 voorgaan in de Dienst des Woords in de Geref. kerk van Zuidland?

Brieven te richten aan W. ter Meer, Julianastraat 2a, Zuidland

Onze bijzonder grote voorraad

Orgels en Piano's

maakt U het kopen gemakkelijk. Levering franco, lange garantie.

Komt zien of vraagt prijslijst

BOOT'S Orgel- & Pianohandel
B O D E G R A V E N
TELEFOON K 1726 - 2541

Voor het betere,
en het best verzorgde drukwerk !

drukkerij **RIJNLAND**

Alphen a/d Rijn, Raadhuisstr. 203-207, Tel. 3294

Vraagt prijsopgaaf.

STOELEN

in alle soorten, voor Kerken en zalen
Oud. Holl. stoelen met biezenmat. - Klapstoelen. Zeer scherpe prijzen

Schoolmeubelen

in stalen buis uitvoering! Sets (losse bank met stoel) in 1 en 2 pers. uitv. op rubber voeten. Stalen buisbanken. Kleuterschoolmeubelen.

De nieuwste bordstellingen, 6 vlaks. 1e klas afwerking en toch niet duurder! Vraagt ons aan.

FIRMA PONSTEEN

Kerkstraat 30-36, NIJVERDAL
Telefoon (K 5486) 680

Vrouwenkwalen

van welke aard ook, bloedarmoede, lusteloosheid enz. geneest U door een kuur met onze vanouds bekende, onschad., hoogstgeesteskrachtige FLORAKRUIDEN à f 3.95 per pak.

Niet verdovend, doch puur genezend en sterkend. Geheimh. gear. Toezending desgewenst in blanco verpakking. Wat U ook mankeert, wij hebben een prima geneesmiddel voor U. 30-jarige ervaring. Stapels dankbetuigingen. Bij bestelling Uw ziekte en klachten vermelden. Broch. en inl. gratis!

Kruidenhuis „Flora“

Westersingel 40, Groningen

Kerkverwarming

is voor velen een probleem, dit is eenvoudig op te lossen door

Electrische Voet- en Wandverwarming

ECONOMISCH - ZINDELIJK
ZUINIG - Geen bevrozing.

Tientallen kerken zijn reeds door ons geïnstalleerd o.a. de St. Janskerk te Gouda.

Gratis advies op aanvraag.

Warmte Techn. Bureau
L. VAN DER VALK

Markt 44, GOUDA. Telef. K 1820-2491

Een uitkomst voor maaglijders

Maaglijders U kunt weer alles gaan eten. De echte C.R. Maagtabl. zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C.R. Maagtabletten

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te lande, tellen wij onder onze cliënten. De echte Amerikaanse C.R. Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten.

Alleen verkrijgbaar bij de importeur

Louis Rietbergen

NIEUWE BINNENWEG 400
ROTTERDAM

Vraagt de gratis brochure zonder enige verplichting